

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL P. L. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2018 m. rugsėjo 26 d. Nr. 242-407
Vilnius

Lietuvos bankas gavo P. L. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2018 m. balandžio 16 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu susidūrė L. V. vairuojamas pareiškėjo automobilis „BMW 525“ (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) ir A. Ž. vairuojamas automobilis „Mercedes Benz C220“ (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*). Atsakomybę už eismo įvykio metu padarytą žalą savo parašu Eismo įvykio deklaracijoje patvirtino automobilio „Mercedes Benz C220“ vairuotojas. Pareiškėjas kreipėsi į eismo įvykio kaltininko transporto priemonės valdytojų civilinę atsakomybę pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį apdraudusį draudiką dėl eismo įvykio metu padarytą žalą atlyginančios draudimo išmokos.

2018 m. balandžio 18 d. draudiko atstovas atliko pareiškėjo automobilio apžiūrą ir parengė Transporto priemonės techninės apžiūros aktą, kuriame nurodė automobilio dalis (detales), kurios turi būti keičiamos ir (arba) remontuojamos.

2018 m. gegužės 2 d. draudikas parengė žalos sąmatą, kurioje nurodė, kad automobilį galima suremontuoti už 1 005,31 Eur, o 2018 m. gegužės 14 d. raštu informavo pareiškėją apie priimtą sprendimą ir išmokėtą 1 005,31 Eur draudimo išmoką.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko apskaičiuotu nuostolių dydžiu ir išmokėta draudimo išmoka, todėl kreipėsi į uždarąją akcinę bendrovę „Kauno nepriklausomų autoekspertų biuras“ (toliau – turto vertintojas), kad būtų nustatyta transporto priemonės rinkos vertė iki eismo įvykio ir atkūrimo sąnaudos. Turto vertintojas parengė Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. 21806004 (toliau – Vertinimo ataskaita), joje nurodė, kad transporto priemonės atkūrimo išlaidos sudaro 1 914,58 Eur (be PVM) arba 2 316,65 Eur (su PVM). Pareiškėjas Vertinimo ataskaitą pateikė draudikui ir paprašė išmokėti draudimo išmoką pagal turto vertintojo atliktus skaičiavimus.

Gavęs Vertinimo ataskaitą draudikas kreipėsi į tris autoservisus, kad šie apskaičiuotų pareiškėjo automobilio remonto išlaidas: UAB „Inchcape Motors“ 2018 m. birželio 22 d. remonto sąmatoje nurodė, kad automobilį suremontuotų už 1 692,42 Eur (be PVM), 2018 m. birželio 25 d. UAB „AKSTĖ-servisas“ remonto sąmatoje nurodyta, kad automobilio remonto išlaidos siektų 1 250,06 Eur (be PVM), 2018 m. birželio 29 d. UAB „Meistritas“ remonto sąmatoje nurodyta, kad automobilio remonto išlaidos siektų 1 107,82 Eur (be PVM).

2018 m. liepos 9 d. draudikas raštu informavo pareiškėją apie išmokėtą papildomą 244,75 Eur draudimo išmoką. Bendra pareiškėjui išmokėta draudimo išmoka sudarė 1 250,06 Eur ir atitiko vidutinį servisų parengtą pasiūlymą, t. y. UAB „AKSTĖ-servisas“ sąmatoje numatytas remonto išlaidas. Draudikas, be kita ko, nurodė įvertinęs Vertinimo ataskaitą kartu su kitais žalos bylos duomenimis ir nustatęs, kad draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą nėra pagrindo.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko pasiūlymu ir pateikė jam 2018 m. liepos 11 d. pretenziją, kurioje nurodė, kad draudikas nepateikė pareiškėjui sąmatų, kuriomis remdamasis perskaičiavo nuostolių dydį, be to, siūlo draudimo išmoką mokėti be PVM, nors, kreipusis į servisą, PVM turės būti sumokėtas. Pareiškėjo teigimu, Vertinimo ataskaita yra objektyvi, todėl jos turėtų būti laikomasi ir draudimo išmoka mokama būtent pagal turto vertintojo skaičiavimus.

2018 m. liepos 19 d. atsakyme į pareiškėjo pretenziją draudikas informavo žalos bylą administravęs vadovaudamasis Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) nuostatomis. Draudikas nurodė, kad turto vertintojo Vertinimo ataskaita neturi didesnės įrodomosios galios nei kiti žalos dydį pagrindžiantys dokumentai, be to, teisės aktai nenumato draudiko pareigos draudimo išmoką apskaičiuoti būtent pagal nepriklausomo turto vertintojo ataskaitą. Draudikas pabrėžė, kad, pagal TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalį, turtui padarytos žalos dydį nustato draudikas, o pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas be PVM. Draudikas nurodė manantis, kad Vertinimo ataskaita parengta nesilaikant Taisyklių nuostatų, joje nurodyti įkainiai ir dalių kainos neatitinka rinkoje vyraujančių vidutinių įkainių ir dalių kainų, todėl Vertinimo ataskaita nesivadovausiantis. Rašte teigiama, kad pagal trijų autoservisų pasiūlymus nustatyta nuostolių suma – 1 250,06 Eur – yra pakankama siekiant atkurti automobilio būklę į buvusią iki eismo įvykio, todėl sprendimas dėl nuostolių dydžio nebus keičiamas.

Pareiškėjas, manydamas, kad draudiko sprendimas yra nepagrįstas, kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp jo ir draudiko kilusį ginčą ir rekomenduoti draudikui apskaičiuoti draudimo išmoką remiantis Vertinimo ataskaitoje pateiktais skaičiavimais ir išmokėti 2 466,65 Eur. Pareiškėjas kreipimąsi grindė 2018 m. liepos 11 d. pretenzijoje nurodytais nesutikimo su draudiko sprendimu motyvais ir Vertinimo ataskaitos skaičiavimais.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas dėl pareiškėjo kreipimesi nurodytų reikalavimų pagrįstumo. Draudikas teigia, kad, pagal TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalį, būtent jis turi įgaliojimus nustatyti turtui padarytos žalos dydį, o pareiškėjui mokėtina draudimo išmoka buvo apskaičiuota vadovaujantis Taisyklių nuostatomis. Atsiliepime teigiama, kad pareiškėjas nepagrįstai reikalauja atlyginti būtent pagal Vertinimo ataskaitą apskaičiuotus nuostolius su PVM, nes, pagal Taisyklių nuostatas, jeigu nukentėjęs asmuo turto neremontuoja, PVM į nuostolių dydį neįskaičiuojamas. Draudiko teigimu, draudimo išmoka buvo apskaičiuota vadovaujantis Taisyklių 15 punkto reikalavimais, naudojantis „Audatex“ kompiuterine programa.

Atsiliepime teigiama, kad vertindamas nuostolio dydį draudikas laikėsi visų teisės aktų reikalavimų, ir pažymima, jog skirtumas tarp pirminio draudiko atliktos skaičiavimo, pareiškėjo pateiktos Vertinimo ataskaitos ir trijų servisų sąmatų yra ne dėl darbų masto ir dalių arba detalių kiekio, o dėl kainų skirtumo. Draudikas nurodė, kad trijų servisų pasiūlymai yra realūs, už juose nurodytas sumas minėti autoservisai suremontuotų pareiškėjo automobilį, todėl draudimo išmoką apskaičiavo pagal vidurinę pagal numatomas remonto išlaidas – UAB „AKSTĖ-servisas“ – sąmatą ir išmokėjo 1 250,06 Eur draudimo išmoką. Draudikas, be kita ko, pažymėjo, kad minėtoje sąmatoje nurodytos keičiamos dalys ir (ar) detalės bei darbų mastas visiškai atitinka nurodytus Vertinimo ataskaitoje, skiriasi tik jų kaina. Draudiko nuomone, atliktas rinkos tyrimas dėl pareiškėjo automobilio remonto išlaidų yra objektyvus kriterijus apskaičiuojant vidutines remonto išlaidas, todėl išmokėta draudimo išmoka yra teisinga ir pakankama.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo reikalavimo išmokėti bendrą 2 466,65 Eur sumą, kuri apimta ne tik Vertinimo ataskaitoje nurodytas 2 316,65 Eur remonto sąnaudas, bet ir 150 Eur turto vertintojo samdymo išlaidas, draudikas nurodė, kad, pagal TPVCAPDĮ 15 straipsnio nuostatas, turto vertintojo išlaidos atlyginamos tik išimtiniais atvejais, kai draudikas neįvykdo savo pareigos apžiūrėti turtą, o nukentėjęs asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis kreiptis į ekspertus dėl

padarytos žalos dydžio nustatymo. Šiuo pagrindu draudikas teigė nesutinkantis su reikalavimu atlyginti ir turto vertintojo samdymo išlaidas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl pareiškėjo nuostolių, patirtų dėl 2018 m. balandžio 16 d. eismo įvykio, (juos atlyginančios draudimo išmokos) dydžio, PVM įskaičiavimo į draudimo išmoką ir turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo.

Dėl draudimo išmokos, atlyginančios dėl eismo įvykio transporto priemonei padarytų sugadinimų remonto išlaidas, dydžio ir PVM įtraukimo į draudimo išmoką

Transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindai ir principai yra įtvirtinti TPVCAPDĮ nuostatose. TPCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. TPVCAPDĮ 19 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad išmoka mokama, kai yra nustatytas draudžiamojo įvykio faktas ir žalos dydis, o 6 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumų, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaudamasi TPVCAPDĮ 19 straipsnio 16 dalies nuostata, patvirtino Taisyklės, kurios reglamentuoja žalos, padarytos eismo įvykio metu ar atsiradusios vėliau kaip eismo įvykio padarinys, nustatymą ir draudimo išmokos mokėjimą dėl eismo įvykio, kuriam įvykus transporto priemonės valdytojui dėl nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarytos žalos kyla civilinė atsakomybė ir pagal TPVCAPDĮ turi būti mokama draudimo išmoka. Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad eismo įvykio metu padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCAPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

Taisyklių 13 punkte įtvirtinta TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodytą žalos atlyginimo taisyklę atkartojanti nuostata: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas ar Biuras, vadovaudamasis draudiko ar Biuro įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadamis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Vadovaujantis Taisyklių 15 punktu, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti

sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinai remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinai remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais. Jeigu nustatyta, kad sugadintos detalės ir (ar) dalys gali būti remontuojamos, bet neprivalo būti keičiamos, remontas turi būti atliekamas kaip tik šiuo numatytu būdu. Sugadintos techninės detalės ir (ar) dalys gali būti remontuojamos, jeigu po remonto jos atitiks techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus. Jeigu nukentėjęs asmuo pasirenka kitą remonto būdą – detales ir (ar) dalis, kurios gali būti suremontuotos, pakeičia naujomis, atsakingas draudikas neatlygina visų tokio remonto išlaidų, o žala apskaičiuojama pagal būtinas remonto išlaidas.

Pabrėžtina tai, kad, apskaičiuodamas draudimo išmoką, transporto priemonių civilinės atsakomybės draudikas turi laikytis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*).

Pažymėtina, kad, vadovaujantis kasacinio teismo praktika, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėjas turi įrodyti, kad draudikas neteislingai apskaičiavo jo patirtus nuostolius ir realius nuostolius geriausiai atspindi būtent pareiškėjo pateikta Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi išmokėdamas draudimo išmoką, yra objektyvūs ir teisingi, o pareiškėjo pateiktais nuostolių dydį pagrindžiančiais įrodymais vadovautis nėra pagrindo.

Nagrinėjamu atveju tarp šalių nėra ginčo, kad įvyko draudžiamasis įvykis, tačiau pareiškėjas nesutinka su draudiko apskaičiuotu dėl eismo įvykio patirtų nuostolių dydžiu ir prašo draudimo išmoką perskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas automobilio remonto išlaidas ir išmokėti 2 466,65 Eur draudimo išmoką, kuri apima Vertinimo ataskaitoje nurodytas automobilio atkūrimo sąnaudas su PVM (2 316,65 Eur) ir 150 Eur išlaidas už Vertinimo ataskaitos parengimą. Draudikas savo ruožtu nurodė atlikęs rinkos tyrimą, gavęs trijų autoservisų pasiūlymus (UAB „Inchcape Motors“ (1 692,42 Eur (be PVM)), (UAB „AKSTĖ-servisas“ (1 250,06 Eur (be PVM) ir UAB „Meistritas“ (1 107,82 Eur (be PVM) ir draudimo išmoką apskaičiavęs ir išmokėjęs remdamasis viduriniu – UAB „AKSTĖ-servisas“ – pasiūlymu.

Atsižvelgiant į eismo įvykio metu patirtos žalos dydžio nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra ne vienintelis, o vienas iš žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl tokio pobūdžio dokumentas turi būti vertinamas atsižvelgiant į visų turimų, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų, įrodymų visumą. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, kad

turto vertintojo išvados buvimas savaime nesuteikia jai aukštesnės įrodomosios galios ir savaime nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, turto vertinimo ataskaita yra viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri turi būti vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su pareiškėjo patirtais nuostoliais.

Pažymėtina, kad pareiškėjas savo reikalavimą patirtus nuostolius ir juos atlyginančią draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą grindė iš esmės tuo, kad „nepriklausomo eksperto vertinimas yra objektyvus ir jo turėtų būti laikomasi“, tačiau byloje nėra jokių duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, jog draudiko iniciatyva parengtose sąmatose nurodytų dalių ir (ar) detalių bei darbų nepakanka, siekiant suremontuoti pareiškėjo automobilį. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjas iš esmės nesutinka su draudiko apskaičiuotu nuostolių dydžiu, t. y. sąmatose nurodyta bendra remonto kaina.

Lietuvos banko vertinimu, nesant ginčo dėl numatytų darbų masto, vien aplinkybė, jog Vertinimo ataskaitoje pateiktoje sąmatoje nurodytos dalių ir (ar) detalių ir remonto darbų kainos yra didesnės (numatyta didesnė atkūrimo išlaidų suma), nepatvirtina teiginio, kad trijų autoservisų (įskaitant ir UAB „AKSTĖ-servisas“) sąmatose nurodytos kainos yra per mažos arba neatitinkančios teisės aktuose įtvirtinto vidutinių įkainių reikalavimo, atvirkščiai, ši aplinkybė kelia pagrįstų abejonių, ar Vertinimo ataskaitoje pateikti skaičiavimai, įvertinus tai, kad apskaičiuotos remonto išlaidos yra didesnės nei visų trijų autoservisų, į kuriuos kreipėsi draudikas, atitinka Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.38 ir 6.200 straipsniuose įtvirtintą prievolių ir sutarčių vykdymo ekonomiškumo principą ir ar tokiu būdu apskaičiuota ir išmokėta draudimo išmoka atitiktų teismų praktikoje įtvirtintą reikalavimą nuostolius apskaičiuoti teisingai, t. y. nustatant tikrąjį žalos dydį.

Papildomai pažymėtina, kad pareiškėjas teigė, jog sąmatos galimai yra netikslios, remdamasis tuo, jog jos buvo parengtos pagal draudiko pateiktas automobilio nuotraukas, jų faktiškai neapžiūrėjęs. Atkreiptinas dėmesys, kad vien aplinkybė, jog sąmatos parengtos pagal nuotraukas, faktiškai neapžiūrėjęs transporto priemonės, savaime nelemia pačių sąmatų ydingumo ir nepaneigia sąmatose pateiktų skaičiavimų teisingumo. Teismų praktikoje yra konstatuota, kad apgadinimų masto ir jų remonto išlaidų vertinimas apžiūrint nuotraukas negali būti pripažintas savaime neleistinu (*Vilniaus apygardos teismo 2016 m. gegužės 6 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2A-1706-585/2016*), todėl vien tai, kad sąmatos buvo parengtos pagal automobilio apgadinimų nuotraukas, nereiškia, kad jos yra neteisingos ar nepagrįstos. Minėtoje Vilniaus apygardos teismo nutartyje taip pat konstatuota, kad aplinkybė, jog sąmatas parengę autoservisų darbuotojai neturi turto vertintojo statuso, savaime nepatvirtina, kad tokie asmenys neturi reikiamos kvalifikacijos remonto išlaidoms apskaičiuoti, todėl pareiškėjo abejonės dėl sąmatų teisingumo nagrinėjamu atveju laikytinos nepagrįstomis.

Lietuvos bankas, įvertinęs pareiškėjo pateiktą Vertinimo ataskaitą, kuria remiantis prašoma perskačiuoti nuostolių dydį ir išmokėti papildomą draudimo išmoką, be kita ko, pažymi, kad Vertinimo ataskaita neatitinka teismų praktikoje įtvirtinto teisingo žalos atlyginimo principo ir Civiliniame kodekse įtvirtinto reikalavimo prievolės ir sutarties vykdyti kuo ekonomiškiau būdu. Vertinimo ataskaitoje yra nurodyti remonto (mechaninių) ir dažymo darbų įkainiai, tačiau jie nėra pagrįsti jokiais objektyviais duomenimis. Iš Vertinimo ataskaitoje pateiktos informacijos nėra galimybės įvertinti, ar Vertinimo ataskaitoje nurodyti įkainiai yra realūs ir atitinka Taisyklėse įtvirtintą vidutinių įkainių reikalavimą. Analogiškai nėra galimybės įvertinti ir Vertinimo ataskaitoje nurodytų dažymo medžiagų, dalių ir (ar) detalių kainų, nes pateikiamos vertės taip pat nėra pagrįstos jokiais objektyviais įrodymais – realiais autoservisų pasiūlymais, sąmatomis ar kompiuterinių platformų, leidžiančių apskaičiuoti automobilių remonto kainas, išrašais. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, manytina, kad draudikas pagrįstai nesivadovavo pareiškėjo pateikta Vertinimo ataskaita.

Kartu pažymėtina, kad pareiškėjas nepagrįstai reikalauja išmokėti draudimo išmoką į nustatytas remonto išlaidas įtraukiant ir PVM. Žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo

sąlygas nustatančių Taisyklių 15 punkte įtvirtinta, kad, jei nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo dalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Bylos duomenys patvirtina, kad pareiškėjui buvo paaiškinta, jog automobilį jis gali remontuoti savo pasirinktame autoservise, prieš tai suderinęs su draudiku remonto sąmata, tačiau pats pareiškėjas nurodė norintis gauti draudimo išmoką pinigais, o tokiu atveju, vadovaujantis Taisyklių 15 punkto nuostatomis, PVM dalis į nuostolių dydį ir mokėtiną draudimo išmoką nėra įskaičiuojama.

Lietuvos bankas, įvertinęs pateiktus duomenis, susijusius su pareiškėjo patirtais nuostoliais, konstatuoja, kad draudikas, nuostolių dydį apskaičiuodamas pagal trijų autoservisų pasiūlymus (pasirinkdamas vidurinį pagal numatytas remonto išlaidas pasiūlymą), nepažeidė Taisyklių 15 punkto reikalavimo remonto išlaidas apskaičiuoti pagal vidutinius darbų ir keičiamų dalių ir (ar) dalių įkainius ir pagrįstai išmokėjo draudimo išmoką išskaičiuodamas PVM. Šiuo atveju nėra pagrindo teigti, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio atkuriamoji vertė, palyginti su UAB „Akstė-servisas“ sąmatoje nustatytais remonto išlaidomis, labiau atitinka automobilio remonto kainą, apskaičiuotą pagal vidutinius darbų, dalių ir (ar) dalių įkainius. Manytina, kad draudiko apskaičiuotos pareiškėjo nuostolius atlyginančios draudimo išmokos pakanka, kad būtų tinkamai įgyvendintas visiško nuostolių atlyginimo principas, o automobilis būtų atkurtas į iki eismo įvykio buvusią padėtį, todėl pareiškėjo reikalavimas rekomenduoti draudikui automobiliui padarytą žalą apskaičiuoti ir atlyginti pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas transporto priemonės atkūrimo išlaidas su PVM yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Dėl nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti 150 Eur turto vertintojo samdymo išlaidų, kurias patvirtina kartu su Vertinimo ataskaita pateikta mokėjimo kvito kopija.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliotas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. Toje pačioje TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo. Draudikas teigia tinkamai įvykdęs pareigą apžiūrėti turtą, todėl pagal specialiajame įstatyme įtvirtintą reglamentavimą neturi prievolės atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidų.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Pažymėtina, kad toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas, koku vadovaujasi draudikas, tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos

funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ numatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę dėl tinkamo savo prievolių vykdymo. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Atsiliepime draudikas teigia vykdęs įstatymų nustatytus reikalavimus, todėl pareiškėjui nebuvo kilusi būtinybė kreiptis į nepriklausomą turto vertintoją, be to, atlyginus pareiškėjui turto vertintojo samdymo išlaidas, būtų nepagrįstai didinami eismo įvykio metu patirti nuostoliai. Vis dėlto iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad draudikas po automobilio apžiūros sudarė sąmatą, kurioje, išskaičiavęs išskaitas už dalių būklės pagerinimą, nustatė, kad pareiškėjo nuostoliai dėl transporto priemonės apgadinimų siekia 1 005,31 Eur (be PVM). Draudikas neneigia, kad pareiškėjas buvo informuotas apie tokią apskaičiuotą nuostolių sumą. Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko skaičiavimu, kreipėsi į turto vertintoją ir pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą. Pažymėtina, kad galutinė draudiko išmokėta draudimo išmoka – 1 250,06 Eur, yra ženkliai didesnė, palyginti su pirminiu skaičiavimu. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pirminio draudimo išmokos dydžio perskaičiavimas yra susijęs būtent su teisingu nuostolio atlyginimu, kai pareiškėjas, nesutikęs su pirminiu skaičiavimu, pateikė draudikui Vertinimo ataskaitą ir tik tuomet draudikas kreipėsi į 3 servisus ir mokėtiną draudimo išmoką apskaičiavo vadovaudamasis viduriniu komerciniu pasiūlymu. Kadangi šiuo atveju nuostolio dydžio perskaičiavimas nebuvo susijęs su, pavyzdžiui, naujai paaikšėjusiais automobilio sugadinimais ar kitomis aplinkybėmis, kurių draudikas objektyviai būtų negalėjęs įvertinti atlikdamas pirminį skaičiavimą, darytina išvada, kad atsižvelgęs į Vertinimo ataskaitą ir perskaičiavęs draudimo išmoką draudikas pripažino, kad pirminis nuostolio skaičiavimas nebuvo teisingas.

Kaip minėta, pareiškėjas su draudiko apskaičiuota suma nesutiko ir kreipėsi į turto vertintoją. Tačiau byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėjas prieš tai būtų pateikęs draudikui pretenziją dėl galimai neteisingai nustatyto nuostolių dydžio. Todėl negalima teigti, kad pareiškėjas, kilus ginčui dėl nuostolių dydžio, būtų pakankamai bendradarbiavęs su draudiku arba tiesiogiai su draudiku sprendęs ginčą dėl nuostolių dydžio (t. y. pareiškėjas netinkamai vykdė bendradarbiavimo pareigą). Kita vertus, vertinant aplinkybę, kad draudikas, gavęs Vertinimo ataskaitą, pakartotinai apskaičiavo pareiškėjo patirtus nuostolius ir išmokėjo 1 250,06 Eur draudimo išmoką, darytina išvada, kad pirminėje sąmatoje apskaičiuota suma iš esmės neatitiko TPVCAPDĮ ir Taisyklių reikalavimų ir nebuvo pakankama, siekiant atkurti pareiškėjo transporto priemonę į iki eismo įvykio buvusią būklę, ir būtent Vertinimo ataskaita turėjo esminės įtakos, kad nuostoliai būtų perskaičiuoti. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, remiantis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principais bei siekiant užtikrinti šalių teisių ir teisėtų interesų pusiausvyrą, darytina išvada, kad draudikas turi atlyginti pusę (75 Eur) pareiškėjo patirtų turto vertintojo samdymo išlaidų.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjo P. L. reikalavimus ir rekomenduoti AB „Lietuvos draudimas“ atlyginti pareiškėjui 75 Eur nepriklausomo eksperto samdymo išlaidų.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Kredito ir mokėjimo paslaugų priežiūros skyriaus
viršininkė, pavaduojanti Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Renata Babkauskaitė